
Szoptatási segédeszközök, alternatív táplálási módszerek

Az aktuális szakirodalom felhasználásával írta: Dr. Várady Erzsébet

Az érett újszülötteknél bizonyított tény, hogy a szoptatás bevezetésének időszakában (a születést követő első 4-6 hétben) a szoptatás sikerét a cumi használat negatívan befolyásolja.

Az alternatív táplálási módszerek közül azokat ismertetjük, amelyek a nem szopó, vagy nem eleget szopó csecsemők táplálására alkalmasak a cumisüveg elkerülésével.

I. Etetés pohárból

A pohárból etetés céljai: az újszülött érzékelje az anyatej illatát és ízét, tapasztalja meg az orális táplálást, biztosítson szocializációs tapasztalatot a csecsemő és az anya/nővér számára, és oly módon tegye lehetővé az orális táplálást, hogy az ne zavarja meg a szoptatást. Az orális motoros technika a pohárból etetés során: a "lefetyelés", ami a nyelv előrehelyezésével és nyelvmozgással történik, és a "szürcsölés", amikor az újszülött szívással nyeri a tejet. Ezek a mechanizmusok lényegesen különböznek a szopástól, mert a száj nem nagyra nyitott, azonban kevésbé összezárt, mint a cumisüvegből etetés során. Gomes és munkatársai szoptatás, cumisüvegből és pohárból etetés kapcsán az arcizmok felszíni elektromiográfiás vizsgálatával azt találták, hogy a szopásban jelentékeny szerepet játszó masszéter és temporális izom kontrakciójának mértéke pohárból etetés kapcsán nagyobb, mint a cumisüveges táplálás esetén. [Gomes, 2006]

Dowling tanulmánya arra hívja fel a figyelmet, hogy számottevő tejmennyiség folyik el a pohárból táplálás során. Az elvesztett tejmennyiség kiszámítható, ha a csecsemő álla alá nedvszívó textíliát teszünk, és azt az etetés előtt és után lemérjük. [Dowling, 2002]

Miért ajánlott a pohárból etetés:

- Kellemes a csecsemő számára – nincsenek invazív csövek a szájában.
- Lehetőséget ad a csecsemőnek, hogy használja a nyelvét és ismerkedjen az ízekkel.
- Stimulálja az emésztést.
- Ösztönzi a koordinált légzést/szívást/nyelést.
- A csecsemőt testközelben kell tartani, és a szemkontaktus megvalósítható.
- Lehetővé teszi a csecsemőnek, hogy szabályozza a táplálékbevitel mennyiségét és ütemét.
- A poharat könnyebb tisztán tartani, mint a cumisüveget és a cumit.
- Inkább tekinthető úgy, mint egy átmeneti módszer a szoptatás felé, mintsem a szoptatás „sikerelensége”.

A pohárból táplálás technikája

[A WHO/UNICEF 20 órás tanfolyamából]

Videóklip: <http://www.breastfeedinginc.ca/content.php?pagename=vid-cupfeed>

- A csecsemőt ültessük függőleges helyzetben az ölkébe, miközben a fejet megtámasztjuk úgy, hogy egyik kezünket a váll és nyak mögé helyezzük. Válasszuk meg a megfelelő módszert arra, hogy a csecsemő karjai, keze ne tudja kilöki a poharat. Tegyük egy puha ruhát az áll alá, hogy felfogja a kiömlött tejet.
- Kerekített szélű, kis orvosságos edénykét vagy poharat használjunk, mikor elkezdjük a pohárból etetést. A későbbiekben, ha nagyobb mennyiségű tejet kívánunk gyűjteni, használjunk széles szájú poharat.
- Helyezzük a pohár alsó szélét gyengéden a csecsemő alsó ajkára, úgy, hogy a pohár szélei a szájugig érjenek. Ne gyakoroljunk nyomást az alsó ajakra!
- A folyadékot hozzuk olyan szintre, hogy a csecsemő „lefetyelni” vagy “szürcsölni” tudja. Ne öntsük a folyadékot a csecsemő szájába!
- Fontos, hogy a folyadékszintet folyamatosan fenntartsuk, akkor is, amikor a csecsemő pihen.
- Fontos, hogy miután az anya megtanulta a módszert, egy következő alkalommal még egyszer ellenőrizzük, hogy jól csinálja-e.

II. Ujjetetés

Nem történtek összehasonlító vizsgálatok más alternatív táplálási módszerrel a szoptatás kimeneteleire gyakorolt hatás tekintetében. Ez idáig nem közöltek szisztémás értékelést sem az ujjetetés mechanizmusáról, sem biztonságosságáról. [Wilson-Clay-Hoover, 2008]

Általában nem tekintik hosszú távú táplálási formának. Vannak, akik úgy használják az ujjetetést, hogy a csecsemő csak akkor jusson tejhez, ha megfelelően szív, és legfeljebb a tárolóedényt javasolják magasabbra emelni, mások fecskendőhöz csatlakoztatják az ujjetetéshez használt szondát és kis bóluszokat adnak, amikor a csecsemő szopó mozgásokat végez.

A szakirodalomban említett előnyei:

- a nyelvre helyezett ujj proprioceptív stimulust jelent a csecsemő számára,
- az ujjetető személy értékelni tudja a nyelv mozgását,
- előnyös azon csecsemők számára, akik nem nyitják nagyra a szájukat a mellre tapadáshoz, vagy gyenge az ajak tónusa, és nem tudnak szorosan rátapadni a mellre,
- továbbá hozzá tudja szoktatni a csecsemőt a szopás kapcsán tapasztaltakhoz oly módon, hogy az etető személy nem azonnal adja a tejet, amint a csecsemő szopni kezdi az ujjat. [Wilson-Clay-Hoover, 2008]

Newman szerint az ujjetetés azokban az esetekben jöhet szóba, amikor a csecsemő bármely okból visszautasítja a mellel, vagy ha túlságosan aluszékony ahhoz, hogy jól tudjon szopni. Véleménye szerint az ujjetetés bizonyos elemei a szopáshoz hasonlatosak, ezért elsősorban olyan esetekben tartja célravezetőnek, amikor a csecsemőnél nem sikerül a mellre tapadás, ilyenkor egy-két perces ujjetetés után javasolja, hogy a csecsemőt kíséreljük meg újra mellre tenni. Az éhségtől ingerlékeny csecsemőt az egy-két perces ujjetetés megnyugtathatja, és miután elkezd szopni az ujjat, a mellre tapadás sikeres lehet. A folyamat ismételtető, ha nem sikeres a mellre tapadás. Olykor néhány alkalommal, más-kor egy hétig vagy tovább is szükség lehet a mellre tapadást megelőző ujjetetésre.

Nem javasolja a bóluszok adását.

Ha a csecsemő elfogadja a mellel, a pótlás alkalmasabb eszközének tartja a *Szoptanítót*, ill. etetőszonda rögzítését a mellhez, amelynek másik vége tejet tartalmazó edénybe merül. Hangsúlyozza, hogy a szopást a csecsemő csak akkor tudja gyakorolni, ha a mellen van. [Newman, 2008]

Az ujjtetetéshez szükséges eszközök: 5 French méretű etetőszonda, cumisüveg lefejt tejjel illetve tápszerrel, a cumin nagyméretű lyuk. Az etetőszondát vezessük be a cumi nyílásán át a tejbe.

Az ujjtetetés technikája

[Newman, Wilson-Clay-Hoover]

- Kézmosás. Azon az ujjon, amit használni kívánunk az ujjtetetésre, vágjuk a körmöt rövide. Ha az ujjtetést nem az anya vagy apa végzi, tanácsos gumikesztyű vagy gumiujj használata.
- A csecsemő szájüregének nagyságától függően, válasszuk a mutató, középső vagy hüvelykujjat. Vastagabb ujj használata előnyös, hiszen a mell kitölti a szájüregét.
- Ha az ujjtető kis bóluszokat kíván adni az ujjtetés kapcsán, a szondát a tejjel megtöltött (10-30ml-es) fecskendőhöz csatlakoztassuk.
- A szonda a mutató, hüvelyk vagy középső ujj párnás részén fusson, és ne érjen túl az ujjon. A szonda ragasztószalaggal rögzíthető az ujjhoz.
- Minden olyan pozíció megengedett, amiben mindketten kényelmesen helyezkednek el, és lehetőség van arra, hogy az ujj egyenesen kerüljön a csecsemő szájába. Az ujjtetés történhet úgy, hogy a csecsemőt ölbe vesszük, félig ülő helyzetben, velünk szemben, fejét egyik kezünkkel megtámasztjuk a váll és nyak mögött, és megengedjük a fej enyhe hátrahajlását.
- A „szondás” ujjal gyengéden ingereljük a csecsemő ajkait, amíg annyira ki nem nyitja a száját, hogy bevezethessük az ujjunkat. Alvó csecsemőnél, akinél szükség van az etetésre, gyengéden bevezethető az ujj a szájba, ezután elkezd a szopó mozgásokat, ami felébreszti. Húzzuk egy kicsit előre az alsó ajkat, ha szükséges.
- Az ujj bevezetésénél arra kell ügyelni, hogy az ujjat egyenesen tartsuk, az ujjpárna felfelé nézzen, és az ujjat a kemény- és lágyszájpad határáig (illetve 5 mm-rel ez előttig [Geddes, 2008]) vezessük be. Ennél mélyebbre vezetett ujj öklendezést válthat ki, és ha ez ismételt előfordul, orális averzió alakulhat ki. Kísérjük meg mindvégig egyenesen tartani az ujjunkat, hogy az laposan tartsa a nyelvet. Ne alkalmazzunk nyomást a szájpadra. Ha a csecsemő az alsó ajkát beszívta, nyomjuk le az állát.
- Ha koraszülöttnél alkalmazzuk az ujjtetést, figyeljük a bőrszint, a pulzust, és a légzést.

III. Szoptatás kiegészítése szoptatás közben a mellen

Ezeknek az eszközöknek az az előnye, hogy a szoptatás kiegészítése szoptatás közben történik, ami egyidejűleg stimulálja a mellet.

A tejáramlást fokozza, ha vastagabb szondát alkalmazunk, ha megemeljük, vagy összenyomjuk a tárolóedényt, az áramlást csökkenti, ha vékonyabb szondát használunk, és ha lesüllyesztjük a tárolóedényt a mell szintje alá.

A) “Szoptanít” (Supplemental Nursing System – SNS vagy Lact-Aid)

Olyan konstrukció, amiből a tej áramlását nem a gravitáció, hanem a szopás idézi elő. A tejet tároló palack az anya mellei között, a nyakában lóg, és természetesen felmelegszik. A palackból kivezetett szondapárt célszerű a szoptatás megkezdése előtt hypoallergén ragasztóval mindkét mellhez rögzíteni, úgy, hogy a szonda vége 4-5 mm-rel nyúljon túl a bimbó végén. Ily módon megszakítás nélkül át lehet a csecsemőt helyezni egyik mellről a másikra. A tej áramlását befolyásolni lehet a palack magasabbra vagy alacsonyabbra helyezésével, továbbá különböző átmérőjű szondák használatával.

B) Etetőszonda vagy leszívó szonda, melyet két vékony tapasszal úgy rögzítünk a mellhez, hogy ne érjen túl a mellbimbón.

Bevezethető a már mellre tapadt csecsemő szájzuga mellett, közép felé irányítva. Ezután rögzítjük, hogy ne csússzon a garatba, ami aspirációt okozhat. A szonda másik végét a tejjel teli pohárba [WHO, 2009] vagy nagy lyukú cumi keresztül, tejjel megtöltött cumisüvegbe [Newman, 2008] vezetjük. A cumisüveget az anya nyakába akaszthatjuk. Lényegesen olcsóbb megoldás, mint a Szoptanít.

Mellkagyló

Műanyagból készül, két részből áll, egy kerek nyílással ellátott részből, amin keresztül a bimbó előemelkedhet és egy kupola alakú, felső részből. A mellkagyló a melltartóba illeszthető. A használata elsősorban akkor jön szóba, ha a bimbó olyan érzékeny, hogy még a textília érintése is fájdalmat okoz (a fájdalmas bimbóval kapcsolatos problémát nem oldja meg, figyelni kell, hogy megfelelő legyen a mellre tapadás!). Fájdalmas bimbó esetén a nagyobb nyílással ellátott mellkagylót használjuk. Ne használjuk egész nap, és ne használjuk éjszaka!

A mellkagyló stimulálhatja a tejcsőpögzést. A mellkagylóban felgyülemlett tejet öntsük ki a szoptatások közötti időben és mielőtt visszatesszük a mellre, mosogatószerrel és forró vízzel tisztítsuk meg!

A mellkagyló másik alkalmazási területe (ami egyre inkább háttérbe szorul), hogy segítse a lapos bimbó előemelkedését. Ez esetben a kisebb nyílással ellátott mellkagylót kell alkalmazni. Ilyen céllal általában a szoptatás előtti fél órában javasolják a mellkagyló használatát.

Irodalomjegyzék

---

1. Dowling DA, Meier PP, DiFiore JM, Blatz M, Martin RJ.: **Cup-feeding for preterm infants: mechanics and safety.** J Hum Lact. 2002 Feb;18(1):13-20.
2. Geddes DT, Kent JC, Mitoulas LR, Hartmann PE: **Tongue movement and intra-oral vacuum in breastfeeding infants.** Early Hum Dev. 2008 Jul;84(7):471-7
3. Gomes CF, Trezza EM, Murade EC, Padovani CR: **Surface electromyography of facial muscles during natural and artificial feeding of infants.** J Pediatr (Rio J). 2006 Mar-Apr;82(2):103-9.
4. Newman J: **Finger and Cup Feeding.** International Breastfeeding Centre, 2008.
5. Riordan J, Hoover K: **Perinatal and intrapartum care.** In: Riordan J, Wambach K (szerk): Breastfeeding and human lactation. 4th ed. Jones and Bartlett Publishers, 2010. pp 215-251.
6. WHO-UNICEF-WELLSTART INTERNATIONAL: **Baby-friendly hospital initiative: revised, updated and expanded for integrated care. Section 3, Breastfeeding promotion and support in a baby-friendly hospital: a 20-hour course for maternity staff,** 2009.
7. Wilson-Klay B, Hoover K: **Alternative feeding methods.** In: The Breastfeeding Atlas. 4th ed. Lactnews Press, 2008. pp 107-116.

Szoptatási segédeszközökről további információ olvasható a „*Fejezetek a laktációs szaktanácsadó képzés törzsanyagához*” c. egyetemi jegyzet 112-114. oldalán